

Claus Hjort Frederiksens tale ved Arbejdsdirektoratets årsmøde

Taler

Claus Hjort Frederiksen
Beskæftigelsesminister

Dato

14. september 2005

Årsmøder har det med at udvikle faste traditioner. A-kassernes årsmøde - Årsmødet – er ingen undtagelse. Jeg åbner ballet med rose og skose kasserne, hvorefter Torben Dam Jensen tager ordet for at komme af med kassernes opsparede irritation og frustration over en borgerlig beskæftigelsesminister.

Derfor indgik det naturligt i mine overvejelser om dette års tale, igen i år at lade ministeriets embedsmænd stå på hovedet i de rapporter og analyser, der sætter lup på kassernes resultater i årets løb.

MEN eftersom dette møde meget vel kan være det sidste formelle årsmøde med kasserne, har jeg valgt at strække våben og holde en mere fredelig og fremadskuende tale. Denne gang har jeg kun taget roser med. Men mere om det om lidt.

Jesper Hartvig har fortalt mig, at der er en paragraf i den oprindelige lov om Årsmødet fra 1907, der lyder: ”På aarsmødet forhandles der under arbejdsløshedsinspektørens forsæde om kassernes virksomhed og samarbejde”.

Det lyder unægtelig meget støvet og gammeldags. Og helt så gammeldags er Årsmødet da heller ikke. Men faktum er, at Årsmødet har haft nogenlunde den samme formelle form siden starten af 1900-tallet. Det er lang tid - måske for lang tid. Jeg tror, at tiden er løbet fra, at vi lovgiver om at mødes. Det kan vi klare mere uformelt, det behøver vi ikke lovgive om. Jeg tror heller ikke, at nogen i Folketinget vil stille sig på bagbenene over, at den gamle paragraf om årsmødet bliver slettet i loven.

Tilbage til roserne.

Først og fremmest vil jeg gerne rose a-kasserne for jeres opbakning til e-Indkomst. Hvis der er håb for a-kasserne, så hedder håbet e-Indkomst. e-Indkomst er lige præcis det værktøj, som kasserne har efterlyst for at få bugt med de astronomiske administrationsudgifter. Derfor skal vi have e-Indkomst i en fart, så forbrugerne slipper for unødige udgifter.

Jeg vil også gerne rose kasserne for jeres konstruktive indstilling til regelforenkling. Jeg tror selv ikke Kafka havde haft fantasi til at udtænke dagpengesystemet, som det ser ud i dag. Jeg har derfor med glæde noteret mig, at kasserne mener, at tiden er moden til at gøre noget for at bryde regelmuren ned.

Det var roserne. Nu vil jeg gerne sige lidt om, hvad jeg for tiden ligger og spekulerer over, inden jeg falder i søvn.

Lad mig starte med at sige det, som det er. Der kommer velfærdsreformer. Og vi kommer nok heller ikke uden om at se på efterlønnen.

Regeringen har nedsat en kommission med landets ypperligste økonomiske eksperter. Velfærdskommissionen. Der er et forsøg på at skabe rum til en saglig seriøs debat om fremtidens velfærdssamfund. Velfærdskommissionen arbejder åbent, så befolkningen kan følge med i, hvad der foregår.

Større reformer af velfærdssystemet bør hvile på et bredt politisk flertal i Folketinget. Det er regeringens klare mål. På den måde går forandring hånd i hånd med tryghed. Og reformerne får længere holdbarhed.

Velfærdskommissionen kommer med deres rapport i begyndelsen af december måned. Så sku' pokker stå i, at jeg skal melde ud - tre måneder før - og sige, hvad regeringen synes.

Jeg ved godt, at Helle Thorning-Schmidt beskylder mig for at lurepasse. Men Velfærdskommissionen blev altså nedsat længe før, der var sat vand over til Helle Thorning-Schmidt.

Vi står med et paradoks.

På den ene side kan vi konstatere, at danskerne er verdens lykkeligste folk. Arbejdsløsheden er faldet, og det vil den fortsætte med. Vi har lige set en finanslov med et gigant-overskud. Danmark betaler pænt af på den offentlige gæld. Vi er kort sagt klassens duks i EU.

Vi har samtidig et meget velfungerende velfærdssamfund. Et samfund, hvor alle kan få en gratis uddannelse. Alle kan blive behandlet gratis på sygehuset. Og alle kan få hjælp, hvis de bliver ledige og ikke kan forsørge sig selv.

Det er jo helt fantastisk.

Men på den anden side må vi alligevel konstatere, at vi altså er nødt til skrue på reformknapperne. På trods af de positive tal og trends.

Hvorfor nu det, når det går så godt?

Det er noget af det, jeg vil tale om i dag.

Der er tre ting, som jeg godt vil dvæle lidt ved her i dag:

. Hvorfor er der overhovedet brug for ændringer i velfærdssamfundet, når det går så godt for danskerne?

. Hvad ER velfærd – hvilke værdier er det vi skal værne om ved at reformere?

. Og hvad kræver det af os danskere – både virksomhederne og lønmodtagerne, hvis vi skal tackle udfordringen?

Hvorfor skal vi have velfærdsreformer? _Hvis vi tager en tur i helikopteren og ser på Danmark lidt fra oven, er det hverken de grønne skove eller det omkransende blå hav, der dominerer billedet. Den farve, der dominerer Danmark, når man ser på os fra oven, er farven grå. Grå fordi flere og flere danskere bliver grå i toppen.

I de kommende år går de store efterkrigsgenerationer på efterløn og pension. Der bliver flere ældre at forsørge.

Samtidig er det de små generationer fra firserne, der kommer ind på arbejdsmarkedet.

Balancen mellem dem, der betaler for hofteoperationer og ældrepleje og dem, som nyder godt af en ny hofte og en plejehjemsplads, er ved at tippe.

For 100 år siden var der én ældre for hver ti i den erhvervsaktive alder. I dag er der dobbelt så mange, og om 35 år er der næsten dobbelt så mange som i dag.

Vi bliver ikke bare flere ældre og færre erhvervsaktive. Vi lever lykkeligvis også længere. Om 25 år bliver vi 4 år ældre end i dag, siger prognoserne. Det kræver selvsagt, at vi bliver lidt længere på arbejdsmarkedet, end i dag, hvis vi vil have samme levestandard.

Desværre er det sådan, at trenden går den modsatte vej. Vi danskere elsker at holde fri, og vi elsker efterlønnen. Derfor er vi nødt til at lave reformer, der sikrer, at vi trækker os mere gradvist tilbage og bliver længere på arbejdsmarkedet.

Jeg ved, at mange mennesker nærer en vis skepsis overfor prognoser. Og nogle vil med rette spørge; Er det her ikke bare en ny prognose i den endeløse række af prognoser, vi hele tiden bliver præsenteret for?

Ligesom med kostråd – den ene uge må vi ikke drikke for meget, den næste får vi af vide, at vi lever længere ved netop at drikke et glas rødvin.

NEJ. Det er det ikke. Vi kender navn og personnummer på alle de mennesker, der går ind og ud af arbejdsmarkedet de næste mange år.

Vi står med en reel udfordring, som vi ikke kommer uden om at tage fat på. Jeg vil være ærlig og indrømme: Der er ingen snuptags-løsninger. Det er ikke fordi, jeg vil være lyseslukker. Sådan er det.

Hvis vi ignorerer problemerne og lader som ingenting, risikerer vi at smide velfærdssamfundet ud med badevandet. Men, hvis vi tager fat på problemerne nu, kan vi løse dem hen ad vejen.

Det er den sidste vej, jeg mener Danmark skal betræde. Vi skal udvise rettidig omhu og være klar til at tage fat. Så undgår vi, at skulle ud i en feberredning om 10-20 år.

Rent faktisk er det ikke første gang, at vi i Danmark tager fat på at løse et

alvorligt økonomisk problem i god tid. Tag eksempelvis opbygningen af arbejdsmarkedspensionerne i 1990'erne. Det startede i det små, og i dag har rigtig mange lønmodtagere en arbejdsmarkedspension.

Dét, at vi viste rettidig omhu dengang, betyder, at Danmark i dag er langt bedre rustet end så mange andre lande til at klare udfordringen med de flere ældre.

Hvis vi lander helikopteren igen og ser på Danmark i øjenhøjde - fra familiens eller naboens synsvinkel - bliver udviklingen mere klar.

Lad mig starte med mig selv. Hvis jeg fik at vide, at jeg vil leve fire år længere, kan det nok være, at min kone Christina fik sendt mig ned i banken for at få set efter om pensionsopsparingen nu rækker.

Og det er altså ikke bare mig og nogle få andre, det handler om. Om 25 år er der 300.000 flere folkepensionister. Folkepension til 300.000 personer koster omkring 30 milliarder kroner om året. Det svarer til 1-2 Storebæltsbroer hvert år eller halvdelen af, hvad vi hvert år bruger på sygehusene.

Det er altså ikke dommedagsprofetier fra mørkemænd, når vi taler om Velfærdskommissionens udfordringer. Sådan er det bare.

Hvad er regeringens principper for velfærd? _Det var forklaringen på HVORFOR vi skal have reformer af velfærdssamfundet. Men hvis vi skal ændre på velfærdssamfundet, så er vi nødt til at være klare i spyttet på, HVAD det er for ønsker, vi har til vores velfærd?

HVAD er velfærd for mig?

Jeg har to store drenge, som begge har gået i gymnasiet og fået en universitetsuddannelse. De har fået deres uddannelse betalt af samfundet, og mens de studerede, fik de SU. Det er velfærd set med mine øjne. Gratis uddannelse til alle.

For et par år siden fik jeg dårligt knæ. En slidt menisk lød diagnosen. Det er en af de skavanker, der følger med alderen. Jeg gik længe med smerter, men til sidst skubbede min kone Christina mig til lægen. Lægen fik mig hurtigt skrevet op til behandling, og efter en uge på krykker var jeg godt gående igen. Det er velfærd set med mine øjne. Gratis og hurtig behandling, når man bliver syg.

Når vi skal lave velfærdsreformer, skal vi ikke rykke ved de grundlæggende rettigheder. De rettigheder er grundstenen i det danske velfærdssamfund.

Men det betyder ikke, at vi beholder status quo. Der kommer ændringer. Men det kommer til at ske med små skridt. Sjælen skal kunne følge med.

Frihed_Velfærd er også frihed. Frihed til at vælge selv.

For mig er frihed uløseligt forbundet med troen på det frie menneske, der kan leve uden myndigheder, der blander sig i et og alt. Jeg tror på, at mennesker selv bedst kan bedømme, hvordan deres liv skal leves.

Lad mig give et par eksempler på, hvad jeg mener, når jeg siger, at velfærd er frihed.

Nu er jeg jo ved at komme op i årene, og mine bekendte er, lige som jeg, begyndt at få problemer med mekanikken. Et dårligt knæ. Lidt stær på øjet. Eller forkalkede blodårer.

Vi er jo en privilegeret generation – mig og mine bekendte. Nogle vil kalde det en forkælet generation. Så når det værker i kroppen og knoglerne, så vil vi også have gjort noget ved det med det samme. Det er ikke altid, at der lige er en ledig operationsstue eller seng på det lokale sygehus. Derfor vælger mange, at blive behandlet andre steder. På private eller offentlige sygehuse. Og sågar i udlandet. Det er frihed set med mine øjne. Ret til at vælge mellem flere steder at blive behandlet. Ret til at vælge mellem private og offentlige løsninger.

For regeringen er frihed et vigtigt mål. Vi vil give mennesker flere frihedsgrader i de kommende år. Det har stillet os over for en særlig udfordring. Nemlig at vise, at et liberalt samfund er et trygt samfund, der tager hånd om de svageste.

Vi skal bevare velfærdssamfundet og samtidig give større valgfrihed til den enkelte. Velfærd og valgfrihed er ikke hinandens modsætninger. Tværtimod. Valgfrihed kan bane vej for mere velfærd. Tag eksempelvis sygehusene.

Retten til at vælge et privat tilbud, hvis det offentlige ikke kan levere, har givet kortere ventetider for en lang række behandlinger. Og det betyder, at mange flere bliver behandlet hvert år.

Tryghed _ Velfærd er også tryghed. Og tryghed er en af de grundpiller, vores samfund hviler på, og som vi skal værne om.

Hvad er tryghed for mig?

Nu er jeg jo på mange måder privilegeret. Hvis statsministeren skulle vælge at fyre mig, eller vælgerne stemmer mig ud ved næste folketingsvalg, så er jeg godt

sikret. En pæn ministerpension betyder, at jeg ikke behøver at ligge søvnløs om natten.

Men mange mennesker er ikke lige så privilegerede, som jeg er. De er afhængige af det økonomiske sikkerhedsnet, som det offentlige har spændt ud. I Danmark har vi et højt dagpengeniveau sammenlignet med de fleste andre vestlige lande. Og selv om der ikke er mange penge at slå til Søren med for de ledige, så er vores dagpengeniveau så højt, at man ikke behøver at gå fra hus og hjem, fordi man mister sit arbejde. Og det er tryghed for mig; at der er et økonomisk sikkerhedsnet under mig, hvis jeg mister mit arbejde.

Velfærd, frihed og tryghed hænger altså uløseligt sammen og er vigtige bestanddele i velfærdssamfundet.

Men velfærd, frihed og tryghed må ikke blive til magelighed. Vi er meget forvante i Danmark. Når jeg taler med mine kollegaer rundt om i Europa, kan de ikke fatte, at vi betaler raske og rørige mennesker på 60 år for ikke at arbejde. Det ville jo være mere logisk at betale dem for at bestille noget.

I kan jo spørge jer selv – om I synes, at det er rimeligt, at jeres børn skal betale for, at jeg som 60-årig og sund og rask, kan trække mig tilbage, se racerløb og passe haven i Humlebæk? Det kan godt være jeg sætter tingene på spidsen, men jeg tror, at jeg kender jeres svar. Det gør I ikke!

Hvad ønsker vi af virksomhederne og borgerne? _Men jeg vil da gerne indrømme, at jeg godt kan forstå tandlægen på 60 år, der tager et nedsparingslån og nyder sit otium med konen og børnebørnene. Vi drømmer alle om at få en god alderdom og nå nogle af de ting, vi ikke nåede i arbejdslivet.

Men vi kan ikke basere samfundet på nedsparingslån. Vi må indrette samfundet, så vi ikke efterlader en regning til næste generation. Vi kan ikke være bekendt, at vores børn skal betale for at sunde og raske ældre på arbejdsmarkedet trækker sig tilbage.

Nu sidder nogle af jer nok og tænker, den er god med dig, der er jo alligevel ikke arbejde til de ældre. I mange af kasserne kender I nok ledige i slutningen af 50'erne, der har svært ved at få et job. Og det er rigtigt: ældre har sværere end andre ved at komme tilbage i job, når de først er blevet ledige.

Alligevel er der masser eksempler på, at ældre sagtens kan begå sig på arbejdsmarkedet i en høj alder. I Sverige, hvor man ikke har efterløn er ledigheden blandt de 55-59-årige fx ikke alarmerende høj. I New Zealand har man over nogle år sat pensionsalderen op fra 60 til 65 år. Resultatet er, at beskæftigelsesfrekvensen for den gruppe er steget med over 100 procent! Til mere end det dobbelte.

Herhjemme så vi noget lignende, da dem mellem 50 og 54 år ikke længere kunne gå på dagpenge frem til efterlønsalderen. Arbejdsløsheden steg ikke – den faldt!

Eksemplerne viser, at ens alder ikke behøver at stå i vejen for et job. Men det kan da godt være, at man skal indstille sig på at varetage nye funktioner. Lad mig give et eksempel.

Borgerne_Inge Thygesen arbejder som konsulent i Videnskabsministeriet på deltid. Hun er 70 år, og har en fortid som departementschef i Undervisningsministeriet.

Det er en historie om, at der er brug for den viden og de kompetencer hun har. Men det er også en historie om at finde sin rette hylde som ældre på arbejdsmarkedet. Det handler om nye roller, og det handler om løn.

Nogle ældre medarbejdere må eksempelvis indstille sig på, at de ikke længere skal være chefer. Jeg ved godt, at ikke er så let. Men hvis man ikke har gnisten på topplan, kan det være en god idé med en konsulentrolle. Hvor ens viden og kompetencer stadig kommer organisationen eller virksomheden til gode.

Nu skal vi ikke alle sammen være konsulenter. Min pointe er bare, at nogle af os skal være indstillede på nye roller og funktioner på jobbet, når vi bliver ældre.

Så er der det med lønnen. Det hænger selvfølgelig sammen med jobfunktionen. Derfor må nogle ældre medarbejdere somme tider leve med at gå lidt ned i løn.

Arbejdet er en stor del af vores identitet. Nu er der ikke så mange, der spørger mig, hvad jeg laver. Men I kender det måske? Det første man bliver spurgt om til familiefesten er: ”Hvad laver du så?”. Derfor er det heller ikke altid lige let at trække sig tilbage fra den ene dag til den anden. Vi kender historier om, at et otium ikke bliver så dejligt som forventet. _Nogle falder helt sammen, når vækkeuret ikke ringer om morgenen og madpakken ikke skal smøres.

Jeg er stor fortaler for, at vi begynder at overveje og indrette os på en mere glidende overgang mellem arbejdsliv og pension.

I kender nok Hr. Møller.

Nej, ikke ham på Esplanaden. Jeg tænker på sømanden, Preben Møller. Selv om han har lagt langturssejladserne bag sig, står han alligevel i en alder af 75 år og steger frikadeller på sin Kro hver dag. Og han siger, han bliver ved til han dør. Det er da imponerende.

Nu kan vi selvfølgelig ikke alle regne med at arbejde som 75-årige. Det skal vi heller ikke. Men vi skal sikre, at der også er mulighed for at trække sig tilbage i små ryk.

Virksomhederne_Hvad så med virksomhederne?

Vi har i Beskæftigelsesministeriet et panel med 5.500 virksomheder, som vi spørger om alt muligt. 4 ud af 10 virksomheder har ingen ansatte over 60 år. Undskyld mig. Pensionsalderen er 65 år. Hvordan kan det være?

Jeg har siddet over for flere arbejdsgivere, der var ærlige nok til at indrømme, at de blev ved med at vende bunken af ansøgere, indtil de fandt én under 35 år. Også selvom personen ikke havde de evner eller den erfaring, som flere af de lidt ældre ansøgere havde.

Jeg vil bare sige, at de kommer til at vende bunken mange gange fremover. Jeg håber, at det får dem til at overveje, om de ikke skulle værne lidt mere om deres ældre medarbejdere. Og om de ikke skulle se lidt mere fordomsfrit på fødselsdatoen, når de læser ansøgninger.

For vi kan ikke lovgive os ud af opgaven. Vi kan ikke lave en lov om, at virksomhederne skal ansætte flere ældre. Og jeg vil ikke løbe risikoen for at stemple ældre medarbejdere som dårligere arbejdskraft ved at lave særlige støtteordninger for ældre. Eller lave særlige kvoter for, hvor mange ældre medarbejdere, virksomhederne skal ansætte. __Når jeg er ude og slå på stortromme for, at virksomhederne skal ansætte ældre, bliver jeg nogle gange

mødt med argumentet om, at virksomheder ikke er en velgørenhedsforening, men en forretning. Til dem siger jeg: Virksomhederne skal gøre det for deres egen skyld. Ikke kun for andres. For de mennesker er den arbejdskraft, de kommer til at mangle i en ikke så fjern fremtid. Det er en langsigtet investering. Og den kaster penge af sig.

Virksomheden Epoke har regnet på, hvad det koster at lære en ny medarbejder op. Det koster 70.000 kr., og så har man ingen garanti for, at de bliver længe i virksomheden. Derfor ansætter Epoke ældre medarbejdere. Fordi det kan betale sig. Det kan det, fordi ældre medarbejdere er en loyal arbejdskraft og bliver længere på arbejdspladsen.

Men virksomhederne skal gøre mere end det. De skal også sørge for et godt arbejdsmiljø. Dårligt fysisk og psykisk arbejdsmiljø har stor betydning for om ældre går på efterløn. Undersøgelser viser, at hvis ældre medarbejder føler sig påskønnede og bliver taget med på råd, er det i højere grad dét end løn, der får dem til at blive. Måske har ældre også i højere grad brug for at få af vide, at der fortsat er brug for deres arbejdskraft, når et otium frister lige rundt om hjørnet.

Afslutning_ Som jeg sagde tidligere, så kommer der til at ske ændringer. Og nok også i efterlønnen.

Helt efter bogen har både De Radikale og Socialdemokraterne allerede lagt deres bud på bordet. Regeringen har nedsat en Velfærdskommission med de ypperligste eksperter. De kommer med deres bud den 7. december. Jeg vil blive ved med at sige, at jeg godt kan vente de tre måneder, når jeg bliver spurgt.

Men jeg kan allerede nu love jer, hvad der i hvert fald IKKE kommer til at ske:

. Regeringen kommer ikke som en tyv om natten med en reform, der fra den ene dag til den anden trækker tæppet væk under folks liv. De ændringer, der kommer til at ske, vil komme med så tilpas langt varsel, at folk har tid til at indrette sig efter det. _

. Regeringen vil ikke svigte de mennesker, der af den ene eller anden grund er nedslidte. For os er det vigtigt, at der er et sikkerhedsnet, som kan opfange dem, som må forlade arbejdsmarkedet, fordi de simpelthen ikke kan mere. Selvom vi lever længere, er der mange 60-årige, der føler sig udbrændte og nedslidte. _

. Regeringen vil ikke tvinge reformer igennem uden befolkningens opbakning. Regeringen vil skabe ro og stabilitet med et bredt politisk flertal bag de reformer, der måtte komme. Så reformerne får en lang holdbarhedsdato og opbakning i det danske samfund.

Jeg vil ikke lægge skjul på, at det ligger mig meget på sinde, at mennesker, der nærmer sig slutningen af deres arbejdsliv, får mulighed for lige så stille og roligt at trække sig gradvist tilbage fra den travle hverdag til en mindre travl tid.

Det var ordene.

Kilde

Ukendt

Tags

Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/arbejdsdirektoratets-aarsmoede>